

Gestrand in Griekenland

Tineke Strik doet verslag van de situatie van vluchtelingen in Griekenland, die klem zitten tussen de gesloten grens met Macedonië en de terugkeerafspraken uit de EU-Turkije deal.

Het sluiten van de grenzen tussen Macedonië en Griekenland in februari, gaf de EU-lidstaten het laatste zetje in het proces naar de EU-Turkije deal. De reisbewegingen van de vluchtelingen kwamen plots tot stilstand en de Griekse regering moest in een mum van tijd tienduizenden vluchtelingen van opvang voorzien. Zo kreeg ook Griekenland belang bij een geslaagde terugkeeroperatie naar Turkije. Wat betekenen deze omstandigheden voor de vluchtelingen, gestrand in Griekenland? Op zoek naar een antwoord ging ik eind mei op werkbezoek naar Griekenland.

Nadat de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa in april mijn resolutie over de EU-Turkije deal had aangenomen, werd ik benoemd tot rapporteur over de situatie van vluchtelingen in Griekenland. Op 21 juni 2016 behandelde de Assemblee dit rapport en stemde in met de aanbevelingen die daaruit voortkomen (kader).¹ De oorspronkelijke titel, *Refugees at risk in Greece*, verraadt al de reden van het rapport: bezorgdheid over het lot van vluchtelingen die in Griekenland klem zitten tussen de plotseling gesloten grens met Macedonië en de EU-Turkije deal die op de eilanden wordt uitgevoerd.

De vluchtelingen op het vasteland vallen niet onder de EU-Turkije deal, en hebben recht op een inhoudelijke behandeling van hun asielaanvraag. Vanwege hun verschillende omstandigheden, ga ik hierna afzonderlijk in op de situatie op het vasteland en die op de Egeïsche eilanden.

Vasteland

De Griekse regering heeft inmiddels ruim 50.000 opvangplaatsen gecreëerd, maar voor het overgrote deel betreft het noodvoorzieningen, niet geschikt voor langduriger opvang. Begin juni waren er slechts 1.108 permanente opvangplaatsen voor asielzoekers en onbegeleide minderjarigen.² Eind mei bezocht ik drie locaties in Griekenland: de kampen in Noord-Griekenland, kampen en ministeries in Athene en een kamp en een hotspot op Lesbos.³

De kampen in het noorden waren enkele dagen voor mijn komst ingericht om de bewoners van het Idomeni-kamp op te vangen. Het leger had deze open lucht locatie met de grond gelijk gemaakt omdat de regering voorgoed af wilde zijn van de beschamende behuizing aan de noordgrens. Zijn de vluchtelingen erop vooruitgegaan? Ze hebben nu een dak boven hun hoofd, maar daarmee is alles gezegd.⁴ Hun nieuwe onderkomens liggen in een afgelegen voormalig industriegebied. Onafzienbare rijen tenten staan dicht tegen elkaar opgesteld, in donkere fabrieken. Als je zo'n ruimte binnen loopt, valt de deprimerende sfeer meteen over je heen. Buiten is niets voorhanden, dus veel mensen zitten of liggen in hun tent. Gehandicapten, ouderen en kleine kinderen banen zich met moeite een weg naar de toiletten buiten. Elektriciteit wordt afgetapt om te koken, een ongeluk of brand ligt op de loer. Seksuele intimidatie ook. De vele alleenstaande vrouwen (meestal woont hun echtgenoot al ergens in Noord-Europa) met hun kinderen worden opgevangen tussen groepen jonge mannen. Het leger beheert de kampen en de politie moet de veiligheid bewaken, NGO's voeren alle andere taken uit, zoals activiteitenbegeleiding en medische zorg. Vrijwilligers en vluchtelingen geven onderwijs aan kinderen. Maar UNHCR ervaart het gebrek aan psychologische zorg als een groot gemis. Veel mensen kampen met trauma's van de oorlog en de vlucht, en de slechte opvang en de onzekerheid komen ook bij gezonde mensen hard aan.

Wat hen het meest bedrukt is dat het einde van het wachten nog lang niet in zicht is. Half juni hebben UNHCR en EASO een operatie gestart om de ruim 50.000 vluchtelingen in Griekenland te registreren.⁵ Een eerste stap, want pas daarna maakt de Griekse Asylum Service het mogelijk om asielverzoeken in te dienen. Met de huidige capaciteit kan dat proces nog wel een jaar in beslag nemen, zo schat een Griekse NGO in. En pas dan komt er perspectief in zicht: asiel in Griekenland, overbrenging naar een ander Europees land (herplaatsing) of gezinshereniging via de Dublin procedure.

Ik sprak opvallend veel gezinsleden van vluchtelingen die al in Noord-Europa wonen: jonge vrouwen met kinderen, maar

1 Zie over de EU-Turkije deal resolutie nr. 2109 (2016) en het rapport nr. 14028.

2 Zie Europese Commissie, C(2016)3805, 15 juni 2016, voetnoot 10.

3 In het Noorden bezocht ik de kampen Sindos (Karamanli), Oreokastro, Softex en Diavata, alle nabij Thessaloniki en bij Athene de oude luchthaven Elliniko, omgedoopt tot kamp, en het opvangcentrum Skaramagas. Op Lesbos bezocht ik het open kamp Kara Tepe en de hotspot Moria.

4 Zie ook de oproep van UNHCR aan de Griekse regering om snel alternatieve opvang te organiseren: <http://bit.ly/28Q47tr>.

5 Zie voor de herplaatsingsafspraken OJ L 248 24.9.2015, p.80 en OJ L 239 15.9.2015, p.146. Op 10 juni telde men 57.000 gestrande migranten in Griekenland, zie de aanbeveling van de Commissie aan Griekenland, C(2016) 871. Ruim 8500 daarvan verblijven op de eilanden met hotspots, waar registratie meteen na aankomst plaatsvindt.

Kampen bij Athene en op Lesbos; foto's: Raad van Europa

ook bijvoorbeeld ouders van twee tieners die in Duitsland verblijven. In een ander kamp ontmoette ik een Syrische jongen van 20 jaar die al aardig Duits spreekt. Hij is daar in de asielpcedure, maar kon het niet meer uithouden en reisde terug naar Griekenland waar zijn ouders en kleine zusjes vastzitten. Andere familieleden zullen meer moeite krijgen om te mogen doorreizen, zoals een vrouw die haar man in Syrië heeft verloren en zich heel graag bij haar broer in het Verenigd Koninkrijk gaat vestigen. De gesloten grenzen leveren de vluchtelingen moeilijke strategische vragen op. Moeten ze een asielverzoek indienen of maken ze gezinshereniging dan nog moeilijker? Durven ze het aan om via een smokelaar te proberen door te reizen? Sommigen zijn zo uitgeput en wanhopig dat ze nog het liefst terug willen. Naar Turkije, sommigen zelfs naar Syrië.

wordt getoetst op kwetsbaarheid; alleenstaande minderjarigen worden in elk geval als kwetsbaar aangemerkt. In beginsel betekent het label 'kwetsbaar' dat er geen overdracht naar Turkije plaatsvindt en dat de betrokkene wordt overgedragen naar het vasteland voor de 'gewone' asielpcedure. Maar omdat het daar ontbreekt aan geschikte opvangplaatsen, bevinden zich nog zo'n 100 alleenstaande minderjarigen in een gesloten regime in de hotspot.

Degenen die nieuw aankomen worden automatisch gedetineerd, op onduidelijke gronden. Aanvankelijk was het regime van het kamp geheel gesloten, omdat men ervan uitging dat de gehele procedure (interview, beslissing, beroep) kon worden afgehandeld in de maximale detentietermijn van 25 dagen, zoals vastgelegd in de Griekse wet van 2 april jl. Die ambitie is inmiddels verlaten, en daarom mogen de bewoners na 25 dagen

Als je zo'n ruimte binnen loopt, valt de deprimerende sfeer meteen over je heen. Veel mensen zitten of liggen in hun tent, gehandicapt en ouderen banen zich met moeite een weg naar de toiletten buiten.

Numeriek gezien zouden alle vluchtelingen op het vasteland via herplaatsing kunnen worden overgenomen, de afspraak uit september 2015 ging immers over 66.400 overdrachten uit Griekenland.⁶ Die geldt echter niet voor degenen die minder dan 70 procent kans hebben op bescherming, zoals de Afghanen. Maar ook de Syrische en Iraakse vluchtelingen krijgen niet snel een vliegticket uitgereikt: de teller van het aantal aangeboden plaatsen staat nog op slechts 5000, en de landen gedragen zich als bij hervestiging: eisen stellen aan het opleidingsniveau, urenlange interviews houden met kandidaten et cetera. Het doel van snelle en eenvoudige herplaatsing lijkt van de radar verdwenen.

Lesbos

Waar de vluchtelingen op het vasteland nog perspectief hebben op een verblijfsvergunning in de Europese Unie, moeten degenen op de eilanden in principe terugkeren naar Turkije. Het open kamp Kara Tepe op Lesbos oogt stukken plezieriger, er verblijven veel gezinnen en jongeren. Maar hier heerst een andersoortige onzekerheid: hoe lang moeten ze nog wachten voordat er een beslissing valt, en mogen ze in de EU blijven? Ze moeten in elk geval op het eiland blijven totdat is vastgesteld of ze moeten terugkeren naar Turkije.

Het kamp Moria is een detentiecentrum dat dienst doet als 'hotspot'. Voor 20 maart werden de ongeveer 5000 vluchtelingen die dagelijks arriveerden geregistreerd en zo snel mogelijk naar het vasteland gebracht. Nu dient de hotspot als het onvermijdelijke portaal naar mogelijke bescherming. Zonder registratie geen asielverzoek, en zonder asielverzoek kan overdracht naar Turkije onmiddellijk plaatsvinden. Althans volgens de autoriteiten, die er van uitgaan dat artikel 3 EVRM zich daar niet tegen verzet.

In Moria toetst de Griekse Asylum Service of de vluchtelingen kunnen worden teruggestuurd naar Turkije. Moria is een gesloten bastion met veel prikkeldraad. Het is overbevolkt: meer dan 3000 mensen in een kamp berekend op 2000. De registratie vindt snel na aankomst plaats, waarna de vluchteling

verblijf het kamp overdag verlaten als ze 's avonds weer terugkeren. De op 2 april aangenomen wet staat echter ook detentie toe van asielzoekers tot maximaal drie maanden zolang hun asielverzoek in behandeling is.

Drie Afghaanse vluchtelingen hebben op 19 april een klacht ingediend bij het EHRM tegen Griekenland vanwege de duur en de omstandigheden van de detentie en het gebrek aan informatie over de reden van detentie. Het Hof heeft op 26 mei aan partijen gevraagd of de detentieomstandigheden in de hotspot van Chios leiden tot een schending van artikel 3 EVRM, of de detentie in overeenstemming is met artikel 5 lid 1 EVRM, en of de detentieduur redelijk is gelet op de voortgang van de behandeling van het asielverzoek en of de gedetineerden worden geïnformeerd in een voor hen begrijpelijke taal over de redenen van hun detentie, conform artikel 5 lid 2 EVRM.⁷ Gelet op de trage procedure zal in elk geval de voor detentie vereiste voortvarendheid van de behandeling van het asielverzoek niet aan te tonen zijn door de Griekse regering.

Tot nu toe krijgen Syriërs voorrang bij de behandeling van het asielverzoek, vluchtelingen van een andere nationaliteit zijn nog niet aan bod gekomen. Bij ons bezoek aan Moria gaven gespannen politiemensen ons orders om naar de uitgang te gaan. Ze konden niet voor de veiligheid instaan, er was een demonstratie op gang gekomen tegen ons als vertegenwoordigers van Europese landen die de grenzen voor de vluchtelingen sluiten. Afrikaanse vluchtelingen schreeuwden en droegen leuzen dat de discriminatie moet stoppen: ze zijn woedend dat Syriërs en Irakezen meer kansen hebben dan zij. Het tekent de grote spanningen die in het overbevolkte kamp heersen. De dag daarna staken vluchtelingen tenten in brand en gingen ze elkaar te lijf. De machteloosheid maakt destructief.

De capaciteit is dus verre van toereikend voor een snelle procedure, en bovendien is het onderzoek of Turkije een veilig derde land is, individueel en zonder precedent. Ambtenaren van EASO ondersteunen de Griekse Asylum Service door het houden van interviews en het schrijven van adviezen en

⁶ Inmiddels zijn 1629 vluchtelingen herplaatst vanuit Griekenland. Zie verder de stand van herplaatsingen op 15 juni 2016: <http://bit.ly/1WmHAsJ>.

⁷ Raoufi e.a. tegen Griekenland, zaak nr. 22696/16.

Resolutie en rapport

Op 21 juni is mijn resolutie door de Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa met overgrote meerderheid aangenomen. Regeringen worden daarmee aangespoord om Griekenland veel actiever te ondersteunen en om vluchtelingen over te nemen op grond van de Dublin Verordening en de afspraken over herplaatsing. Hopelijk nemen de parlementariërs deze oproep mee naar huis om er hun eigen regering mee achter de broek te zitten. Tot slot roept de resolutie op om de EU-Turkije deal in zijn geheel te heroverwegen, in het licht van de onderbouwde kritieken van UNHCR, Amnesty International, Human Rights Watch en andere organisaties.¹

Zie de voetnoten voor het rapport,² het addendum³ en de aangenomen resolutie.⁴

- 1 Zo rapporteert Human Rights Watch over de erbarmelijke detentieomstandigheden, in *Greece: Asylum seekers locked up* (14 april 2016), zie <http://bit.ly/1VrdJc>, en in *Greece: Refugee "Hotspots" Unsafe, Unsanitary* (19 mei 2016), zie <http://bit.ly/1OAGq4B>. En in opdracht van het Europees Parlement werd een studie verricht naar de hotspot-benadering van migratie: *On the frontline: the hotspot approach to managing migration* (mei 2016), zie <http://bit.ly/1U35rtg>.
- 2 Rapport nr. 14028: <http://bit.ly/28SxCOD>.
- 3 Addendum: <http://bit.ly/28ZC9M7>.
- 4 Resolutie nr. 2109 (2016): <http://bit.ly/28Rlmy1>.

concept-beslissingen over de ontvankelijkheid van het asielverzoek. De beslissing zelf echter is aan de Griekse autoriteit, en daar hopen de zaken zich toch weer op.

Er is veel ruis over het aantal nationale en EASO-ambtenaren die asielverzoeken behandelen, het aantal afgenomen interviews, verstrekte beschikkingen en ingestelde beroepen. Wat we wel weten is dat de verzoeken van EASO om nationale beslisambtenaren en tolken maar mondjesmaat worden gehonoreerd.⁸ Dat gebrek aan transparantie bestaat eveneens over de financiering van het Griekse asielsysteem. De behoefte aan capaciteit neemt alleen maar toe: de laatste twee maanden arriveren dagelijks gemiddeld vijftig vluchtelingen, terwijl er nauwelijks vluchtelingen de eilanden verlaten. Niet naar het vasteland, maar ook de terugkeer naar Turkije is nog niet gestart.

QUOTE

Gespannen politiemensen gaven ons orders om naar de uitgang te gaan, er was een demonstratie tegen ons als vertegenwoordigers van Europese landen die de grenzen voor de vluchtelingen sluiten.

Daadwerkelijk rechtsmiddel

Als de Asylum Service oordeelt dat het asielverzoek niet-ontvankelijk is omdat Turkije een veilig derde land is, heeft de vluchteling vijf werkdagen de tijd om in beroep te gaan. Er zijn wel NGO's die de vluchtelingen ondersteunen maar het aantal advocaten is ver beneden de behoefte: op Lesbos fungeerde er eind mei welgeteld één. De Europese Commissie heeft inmiddels geld beschikbaar gesteld voor gratis rechtsbijstand.

Het beroep wordt behandeld door een van de Appeals Committees, bestaande uit drie personen: één afkomstig van het ministerie voor migratie en twee onafhankelijke experts,

8 De ondersteuning neemt overigens wel toe: volgens de cijfers van 15 juni werken er 27 ambtenaren van andere lidstaten bij EASO, en 32 tolken. Zie verder <http://bit.ly/1MYNCow>.

waarvan één aangewezen door UNHCR en één door het nationaal instituut voor de mensenrechten. Volgens ECRE hebben deze comités inmiddels al in 55 beroepen beslist dat Turkije geen veilig derde land is voor Syrische vluchtelingen.⁹

Uit een Engelse samenvatting van één van die beslissingen is op te maken dat het betreffende comité van oordeel is dat artikel 38 APD niet van toepassing is vanwege het gevaar van refoulement (sub b en d) en omdat het beschermingsniveau niet in overeenstemming is met het Vluchtelingenverdrag (sub e).¹⁰ Het verklaarde verder de ontvankelijkheid niet te toetsen aan het principe van land van eerste asiël (artikel 35 APD) omdat de Asylum Service dit niet had gedaan.

Tot 3 juni betekende een gegrond beroep dat de Asylum Service weer opnieuw ging toetsen op ontvankelijkheid, maar sindsdien wordt de beslissing gerespecteerd en het asiëlverzoek inhoudelijk in behandeling genomen.

In de twee beroepen die ongegrond zijn verklaard, is er een klacht ingediend bij het EHRM.¹¹ Een ervan betrof een homoseksuele klager uit Syrië die in Turkije werd vervolgd door ISIS, die hem wilde dwingen naar Syrië terug te reizen. Het EHRM heeft al laten weten geen interim measure op te leggen.¹²

Er heerst ongemakkelijkheid bij de Griekse regering over de gegrond verklaringen, vooral vanwege de algemene argumentatie in de uitspraken, in principe toepasbaar op elke beslissing. Een geblokkeerde terugkeer naar Turkije betekent een massaal aantal asiëlverzoeken in Griekenland. Maar de regering is niet de enige met een belang: de Europese Commissie voert de druk flink op met brieven aan de Griekse ministers waarin ze erop aandringen om Turkije vooral als veilig derde land te behandelen. Zij hebben 60 dagen de tijd om in hoger beroep te gaan tegen de gegrond verklaringen. Hoewel het blijft gissen of ze die stap zullen zetten, zal het niet direct veel effect sorteren. Naar verwachting zal een rechterlijk oordeel minimaal een half jaar op zich laten wachten.

Een strategie waar de Griekse regering kennelijk meer heil van verwacht, is het omvormen van de beroepsinstantie. Het Griekse parlement stemde op 16 juni in met een wetswijziging waardoor de comités voortaan worden samengesteld uit twee administratieve rechters en één deskundige aangewezen door de UNHCR. De onafhankelijke experts van de Appeals Committees hebben door middel van een verklaring laten weten dat de comités volstrekt onafhankelijk opereren en dat dit besluit van de minister niet anders kan worden uitgelegd dan politiek gemotiveerd omdat de deal koste wat kost moet worden uitgevoerd.¹³ Het is moeilijk om geen verband te zien tussen de inhoudelijke uitspraken en deze voor de Griekse bureaucratie ongebruikelijk snelle wijziging. Ook vanuit zijn eigen partij kreeg de minister van migratie zware kritiek te verduren, maar Mouzalas zelf verwees naar de dringende adviezen vanuit de Commissie en andere lidstaten.

Door al dat blameshifting wordt het voor vluchtelingen alleen maar moeilijker om hun recht te halen. Toch hebben drie van hen (een Afghaan verblijvend in Athene en twee Pakistani verblijvend op Lesbos) een zaak aangespannen tegen de Europese Raad.¹⁴ Op grond van artikel 263 VWEU verzoeken ze het Hof

9 <https://euobserver.com/migration/133841> en <http://www.ecre.org/the-lesvos-hotspot/>

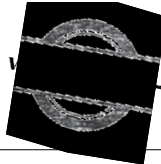
10 Zie voor de tekst van de samenvatting: <http://bit.ly/28SQniz>.

11 Zie: <https://euobserver.com/migration/133691>

12 EHRM 31181/16 (*Maliki tegen Griekenland*).

13 Zie: <http://bit.ly/28S8K8k>.

14 Het gaat om de zaken T-192/16, T-257/16 en T-193/16. Zie ook het advies van de Juridische dienst van de Raad, document nr. 9897/16 van 7 juni 2016.

HERVESTIGING, HERPLAATSING EN HOTSPOTS

Hervestiging

is het overbrengen van personen in derde landen, van wie door UNHCR is vastgesteld dat zij in aanmerking komen voor internationale bescherming, naar de EU.¹ De hervestigingsmaatregel is een aanbeveling op grond van artikel 288 en 292 VWEU.

Herplaatsing

heeft betrekking op personen die zijn aangekomen, geïdentificeerd en geregistreerd, en die een asielaanvraag hebben ingediend in Griekenland of Italië. Deze personen worden vervolgens 'herplaatst' naar een andere lidstaat waar het asielverzoek wordt afgehandeld, mits de persoon duidelijk internationale bescherming nodig heeft.² De herplaatsingsmaatregelen zijn noodmaatregelen, gebaseerd op artikel 78 lid 3 VWEU. Ze zijn aanleiding voor het inrichten van hotspots: centra aan de binnengrens van de EU waar registratie en identificatie van vluchtelingen en migranten plaatsvindt.

Een hotspot

is een instrument van de EU om ar-

riverende migranten in het Middellands Zeegebied snel te kunnen identificeren, registreren en van hen vingerafdrukken te nemen. Het Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken, Frontex en Europol zullen de lidstaten in de frontlinie hierbij helpen. De activiteiten van de agentschappen zullen elkaar aanvullen. EASO-teams zullen steun bieden om de asielprocedures, die onmiddellijk bij het asielverzoek worden opgestart, zo snel mogelijk te doen verlopen. Frontex zal de lidstaten helpen bij de coördinatie van de terugkeer van personen die geen bescherming nodig hebben en wier verblijf onregelmatig is. Europol en Eurojust zullen de gastlidstaten helpen bij het onderzoek naar netwerken van mensensmokkelaars en -handelaars met het oog op ontmanteling.³

Op 15 juli 2015 heeft EU Commissaris Avramopoulos de lidstaten geïnstrueerd in een zogenaamde 'roadmap' over de implementatie van de hotspots in Italië en Griekenland.

In Italië worden de hotspots aangestuurd vanuit een hoofdkantoor op Sicilië. In vier hotspots vindt de behandeling van asielverzoeken plaats: Pozzallo (300 plaatsen), Trapani (400 plaatsen), Lampedusa (oorspronkelijk 500 plaatsen; na

een brand op 17 mei jl. nog 330 plaatsen) en Taranto (400 plaatsen). In juni 2016 wordt een vijfde hotspot geopend in een al bestaande opvanglocatie in Mino (Sicilië).

Uit het laatste voortgangsrapport van de Commissie blijkt dat het aantal opvangplaatsen niet voldoende is voor de aantallen die de Italiaanse kust in de zomer van 2016 zullen bereiken (COM2016/416).

In Griekenland zijn vijf hotspots (officieel 'Reception and Identification centres') (Vathi op eiland Samos, VIAL op eiland Chios, Moria op Lesbos, en dan nog Leros en Kos). Deze vijf hotspots hebben een juridische basis in de Griekse wet die op 2 april jl. is aangenomen (vlak na de EU-Turkije deal) en die toestaat om de bewegingsvrijheid van arriverende migranten te beperken tot gesloten opvang bij de grens, voor maximaal 25 dagen ten behoeve van 'reception and identification'. De Griekse autoriteiten zijn verantwoordelijk voor de centra. UNHCR is aanwezig. Frontex en EASO werken mee aan het identificatieproces, waaronder de behandeling van de asielprocedure.⁴

KG

1 Commissie aanbeveling C(2015) 3560 final
2 Commissiemedeling COM(2015) 240 final.

3 Commissiemedeling COM(2015)240.

4 Commissiemedeling COM(2016) 141.

van Justitie om de EU-Turkije deal ongedaan te maken omdat de deal juridische gevolgen heeft die hun fundamentele rechten en belangen schenden vanwege het gevaar van direct refoulement naar Turkije en indirect refoulement naar hun herkomstland.¹⁵

landen.¹⁶ Hoe ongewisser de uitvoering van de deal wordt, hoe vaker het cynische scenario opduikt van de Griekse eilanden als één grote hotspot die dienst doet als filter voor de hele EU. Men vergeet daarbij voor het gemak dat Griekenland onderdeel is van de Europese Unie en dat daarom alle normen van de

Steeds vaker duikt het cynische scenario op van de Griekse eilanden als filter voor de hele EU, maar omdat Griekenland EU-lid is, gelden alle normen van de fundamentele rechten en het GEAS, inclusief die van de onderlinge solidariteit.

Politiek wensdenken getoetst

De uitvoerbaarheid van de EU-Turkije deal is dus niet alleen in politieke handen, maar (gelukkig) ook in die van de Europese hoven. Zo wordt het politieke wensdenken tenminste getoetst aan daadwerkelijke effecten voor vluchtelingen. Dit is niet alleen van belang voor deze overeenkomst, maar ook voor de navolging die het waarschijnlijk krijgt met andere derde

fundamentele rechten en het GEAS gelden, inclusief die van de onderlinge solidariteit. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de lidstaten dat asielzoekers hun rechten kunnen uitoefenen.

15 Nadat discussie losbarstte over de juridische gevolgen van de deal, is de term 'overeenkomst' vervangen door de eufemistische term 'verklaring'. Niettemin bepaalt de inhoud en de intentie of het als een verdrag moet worden beschouwd.

16 Zie de Mededeling van de Commissie over een nieuw partnerschapskader met derde landen in het kader van de Europese migratieagenda, COM(2016) 385, 7 juni 2016.